

ЭНСИЭЛИ

о Нам улуунун хаһыата о

2005 с.
Балаан ыйын
6
күнэ
оптуорунньук
№ 115
(9586)

Улуу Кыайы 60 сылыгар

БАРЫТА ВЕТЕРАНАРГА, ОГДОБОЛОРГО АНАНАР

Балаан ыйын 3 күнүгөр сарсыарда 11 чааска Хатыг Арыа нэһилиэтин Аппаны бөһүөлгөр «Кыайы 60 сыла»

дьаһалтатын махтал суруктара туттарылыннылар. Кинилэр ортолоругар нэһилиэк баһылыга Ю.И. Слепцов, «Быйаг» АО ген директора Р.Е. О कोरोков, улуус муһнаарын депутата С.Н. Степанов, баһынай хаһаайыстыба баһылыга А.А. Кузьмин, Ил Түмэн депутата Н.И. Румянцев, «Копиртехсервис» ген директора А.Т. Никифоров, «Намгазстрой» ПМК ген директора А.А. Федоров ода бааллар. Нэһилиэк дьаһалтатын махтал

сайды суолугар үктэммитин, тыа сирингэр 10-тан тахса оскуола тутуллубутун, Нам, Кэбээйи, илин энгэр улуустарга гаас кириэрин, Бүлүү, Халыма суоллара бүтэриллиэхтээхтэрин, тимири суол тутуута төтүмнэхтик ыгтылларын бэлэтээтэ.

Сотору кэминэн Дьокуускай куоракка Саха сирин бири чулуу уолугар М.К. Аммосовка пааматыннык туруорулуохтаабын иһитиннэрдэ уонна үөрүүлэх түгэн кыттылыахтарын истигиник эрдрэлээтэ. «Нам улууһа» МТ дьаһалтатын баһылыга Д.П. Корякин сана квартираларга кириэччилэри эрдрэлээтэ уонна ветераннар дьэһэлэрин тутуугугар үлээлэбиттэргэ наһараадалары туттарлаата. Кинилэртэн В.Ю. Баракин, «Центроснаб» ГУП СК кылаабынай инженерэ, И.И. Яковлев, «Перспектива» ХЭО директора, улуус дьаһалтатын бочуотунан грамоталарынан, В.Л. Дьяконов, Р.Р. Васытов, «Центроснаб» ГУП СК биригэдьирдэрэ, С.Я. Дереповецкый, тутуу миһистэрэ махтал суруктарынан наһарадаланылар.

СР вице-президең А.К. Акимов сана тутул-

сквер үөрүүлэх быһылыга-майгыга аһылына. Тыа сирингэри культура дьэһэтин утарыта, уулусса нөүгө сулуустарынан киэргэтиллибит тимири олбуор иһигэр ортотунан асфальт суол урууллубут. Сквергэ кириин уга өттүгэр сэрингэ баран олбут түөрт бырааттыы Иван, Николай, Василий, Евтропий Марковтарга скульптурнай композиция оһоһулан, пааматыннык туруоруллубут.

Сквер хабыллар хаба ортотугар тыынаах сибэккилэринэн төгүрүтүлүбүт фонтан уута өрүгэ ыһахтатар. Фонтан анараа өттүгэр «Мин мантан сэрингэ барбытым. Бар дьонум алгыһын ыламын» дьин көмүс буукубаларынан суруллубут тыллардаах, уга энэригэр умуллубат уоттаах, көмүлүк оһохтоох оһоһук дьоннор болроһолорун тардар. Кини уга кэтэргэр 1941-1945 сс. сэрингэ өлбүттэр испингэктэрин урускаллыгыт рейхстаг макета туруоруллубут. Рейхстаг истиэнигэр кыайылыахтар илин баттаан хаалларбыттар.

Болдьоммут 11 чааска сквер кириэр ааныгар туора тардыллыбыт лиценэлэри улуус баһылыга Д.П. Корякин, нэһилиэк баһылыга Ю.И. Слепцов, ветераннар улуустаагы сибээттэрин председателэ М.В. Петрова, нэһилиэк ветераннарын сибээтин председателэ Е.П. Рожина быһа кырылан, үөрүүлэх дьаһалга калбиттэри сквергэ кылларэлэр. Сэрин, тыыл, үлэ ветераннара, ыгырылыах ыалдыттар, общественность бэрэстэбиттэлэрэ музыканан доһуоһоллатан чингик үктээн сквергэ кирир, тула туруоруллубут ыскамыайкаларга олороллор. Саха дьонун сиринэн сирин дойдуну аһатан, алгыс тыллара этилиннилэр.

Кинилэри «Нам улууһа» МТ дьаһалтатын баһылыга Д.П. Корякин, улуус ветераннарын сибээтин председателэ М.В. Петрова, нэһилиэк ветераннарын сибээтин председателэ Е.П. Рожина, улуус баһынай комиссара, подполковник А.А. Ершов, нэһилиэк дьаһалтатын баһылыга Ю.И. Слепцов эрдрэлээтилэр. Сквер тутуугугар көмөлөспүт, үлээбит, спонсордаабыт дьоннорго улуус

суруктары Т.Т. Григорьев, Т.В. Павлов, П.П. Слепцов, оскуола коллектива ода. туттулар. Харда тылы олохтоох оскуола 11-с кылааһын үөрэнээччитэ Валерия Корчанова эттэ.

Дьоро күн бырааһынныгыт улуус кириин «Ийин» ветераннар хордара киэргэттэ. Сквер тутуугугар олохтоох дьаһалта, тутуу тэрилтэлэрэ, нэһилиэтин күүскөмө буолбуттара бэлэтэннэ.

Эбиттэн киһэ 15 ч. Хатырыкка сэриин, тыыл, үлэ ветераннарыгар анаан оһоһуллубут 16 квартиралара хааччылылаах дьэһэни аһы үөрүүлэх туомайытылына. Оһо СР вице-президең А.К. Акимов, Ил Түмэн Государственной муһнаах председатели солбуйааччы Е.С. Никитина, дьэһэни тутууга үлээбит тутуу тэрилтэлэрин үлэһиттэрэ, квартиралары ыһахтаах сэриин, тыыл, үлэ ветераннара, сэриин огдоболоро, общественность бэрэстэбиттэлэрэ муһунулар. Сиритүөмү тутуһан алгыс тыллара ананылар.

СР вице-президең А.К. Акимов Улуу Кыайы 60 сылынан сибээстээн республика 16 улуунугар ветераннарга аналлаах 477 квартира үлэр кирибитин, илин сылларга СР промышленноска, тыа хаһаайыстыбатыгар

лубут уопсайдар кулуустэрин сэриин ветераннарыгар Н.М. Дьяконова, Н.С. Гаврильева, Н. Куличкингга ода. сэриин огдоболоругар А.М. Прокопьева, Ф.И. Барамыгина, А.И. Пестрикова, үлэ, тыыл ветераннарыгар Е.П. Рехлясовка, Д.Ф. Марковка, Е.А. Слепцова ода. туттарда.

Бу дьоро күн уус-уран самодеятельность кыттылыахтара үөрүүлэх түгэнгэ кэлбиттэри ырытанан, үккүүнэн истигиник-истигиник эрдрэлээтилэр. Чистэммит сэриин, тыыл, үлэ ветераннара үөрэн-көтөн, астынан тарыстылар.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

БИҢИГИ ХАЛАНДААРБЫТ: НЭИЛИЭКТЭР МУНИЦИПАЛЬнай ОРГАНАРЫГАР БЫЫБАРДАРГА ДИЭРИ 40 КҮН ХААЛЛА

БЫЫБАР ХРОНИКАТА

Быыбарга нэһиликтэр баһылыктарыгар уонна депутаттарга туруорууну кэники кэмгэ олус көхтөөхтүк барда, быһаччы эттэххэ, аптынын 21 күнүгэр кини быыбардыаха дьэһэнигэ төбөнү сыннарга төрүөт баар буолла. Дьонсэргэ хара тыаба отоннуур ухханга сындьар кэмигэр балаһыаньа манньк буолан табыста: балаан ыйын 4 күнүгэр 18 чааска улуус үрдүнэн нэһиликтэр баһылыктарыгар 47, оттон депутаттарга 260 киһи быыбарга туруорунна.

Нэһиликтэринэн көрдөххө Арбынгга баһылыкка — 2, депутаттарга — 8, Салбангга туһааннаабынан 2 уонна 8, Түбэ — 4 уонна 12, Никольскайга — 3 уонна 8, Таастаахка — 0 уонна 7 (бу нэһиликтэргэ 7-лин депутатка кандидат баар буолуохтаах).

Бөтүнгэ баһылыкка 2, депутатка 23, Көбөкөнгө туһааннаабынан 2 уонна 8, Хатааска — 3 уонна 12, Партизангга — 2 уонна 16, Модукка — 5 уонна 15 (бу нэһиликтэргэ 11 депутатка кандидат баар буолуохтаах).

Хатырыкка баһылыкка — 2, депутатка — 25, Үөдэйгэ туһааннаабынан 3 уонна 18, 1 Хомустаахка — 4 уонна 21, Хамабаттааба — 3 уонна 19, Хатыг Арыыга — 2 уонна 19, Нам селотугар — 4 уонна 26 (бу нэһиликтэргэ депутатка кандидат 15 киһи туруоһтаах).

Эрдэ аппиппит курдук кандидаттарга туруорууну балаан ыйын 5 күнүн киллэрэн туран түмүктэниэхтээх, онон баһылыктарга да, депутаттарга да кандидаттар өссө элбэх чинчилээхтэр. ТИК-тан биллэрбиттэринэн, арай Таастаах нэһилиэгин баһылыгар туруоруу дьэһэктэ суох, баһылык М. Куличкини сүтэрэн олороллор эбит.

БЫЫБАРДАРГА БЭЛЭМНЭНИГЭ ДЬАЬАЛТАЛАР ЫЛСЫАХТАРЫН НААДА

Намнаагы территориянай быыбардыр комиссия председателэ С.Д. Кобякова аптынын 21 күнүгэр буолуохтаах нэһиликтэр таһымнарыгар быыбардарга бэлэмнэни туһунан маннькы кэпсээтэ:

— Билигин кандидаттарга туруорууну үмүрүйэн эрдэбинэ ТИК өрөбүлэ суох тигиһэччи үлэһин олорор. Саамай быһаарылыах кэриһини — кандидаттары туруорууну — аһан эрбит. Биллэрин курдук баһылыктарга 47 кандидат турда, бэһидьэһини аһарбакка Таастаах өттүгэр чуолкайдьахпытын наада. Депутаттарга 260 кандидат турда, манна балаһыаньабыт дьэһэктэ. Ити курдук икки быһаарылыах күнгэ быыбары ыһтар кыахха киридибит. Мантан антах кандидаттар декларацияларын биэринлэрэ, быыбардыр фондаларын сэттарын астарымы, подписной листтэри хомуйуу ода. бачачча үлэ ыгтылыахтаах.

Манна даһатан эттэххэ бастаан угаа кандидаттар үкүсгэр бэйэни туруоруунан садалабыттар, илин тэриятэлэр кириститилэр, ол курдук ОдьКХ, үөрөһүрүн, доруобуя харыстабылын тэриятэлэрэ хас биридин нэһилиэккэ бэйэбит депутаттаах буолуохтаахпыт дьин күүскэ кириститилэр.

Бу күнүгэр быыбардааччылар испингэктэрин баар ыһахтаахпыт, быыбар буолуо 60 күн иһинэ ТИК-кэ тиксэриллэн, балаан ыйын 20 күнүттэн хойутаабакка учаастактарга ыһахтаахтар. Испингэктэри чуолкайдьаһынгга дьаһалтала күүскэ ылсаллар эройиллэр, ол курдук ким кэлбитэ-барбыта, 18 сааһын туолбута, күн сириттэн суох буолбута бу үгүс түбүгү эройэр үлэ буолар. Онуоха биһиги семинардарга чопчу соруудах быһытын тиэрдиппит, ол эрэри маньаха дьаһалтала быһаанньк ылсаллар. Бири өйдөһөххэ наада — испингэктэ аата көтүтүллүбүт быыбардааччы сууттанан да турдарына толору бырааптаах. Оттон биһиги өттүбүтүттэн бу испингэктэри бэрэбэркаллир эбээһинэстээхпит.

Үгүс кандидаттар, быыбардааччылар даһаны нэһиликтэргэ баар ИКМО тугун-хайдарын өйдүү иликтэр: сорох кандидаттар миэстэтигэр ИКМО-га докумуоннарын биэрбөккө биһизхэ тиһин кэлэллэр. Дьингэр кандидаттар туруорунар докумуоннарын, регистрацияларын барытын ИКМО ыһтар. Маньаха сорох сирдэргэ, холбоора 1 Хомустаахка үс учаастактаагы комиссия, онуоха эбии 1 ИКМО бааллар. Үөдэйгэ икки учаастак уонна ИКМО — мань өйдөөбөккө хаһылаһы таһсар тугэһээрэ бааллар. Учаастактаагы комиссиялар куластааһыны тэриһэн ыһталлар.

Билигин быыбардыр учаастактар, ИКМО-лар баар сирдэригэр анал вывескалар, ода. атрибуттар ыһанан туруохтаахтар, быыбардааччылар, кандидаттар кимизхэ туох наадаҕа сылдыалларын чуолкай биллэхтээхтэр. Үбүлээһин хойутаабытыгар сигэһэн сорох комиссиялар күүтөн олорор курдуктар, манна күнү-дьылы уһаппакка үт-хайаҕас булан үлэһин эрдэттэн тэриһэ туруохка наада, оттон үбүлээһин сии бири баар буолуота.

Өссө төгүл олохтоох дьаһалталаҕа, чуолан баһылыктарга санатыам этэ, төһө да күһүгү түбүктэр элбэхтэрин иһигэр быыбары бэлэмнээһинигэ чопчу ылсаллара эройиллэр, бу кинилэртэн төлөрүйбөт соруудах буолар.

В. ВАСИЛЬЕВ

Оттооһун-2005

ХОДУҔА АЧЧААТА, БЫЛААН ТУОЛАРА БРААХ

Балаан ыйын 1 күнүгэр сводка кэстөрүнэн улуус үрдүнэн оттооһун сезоннаагы былаана 30095 тоннаан толорулуна. Ити былаан 82%-гар тэһиһэр. Туһааннаах кэмгэ сезоннаагы былааннарын үс нэһилиэк ситистилэр. Төүс нэһилиэк соруудах 80%-тан үөһэ оттоотулар.

Улахан нэһиликтэргэ 3210 тоннаны бэлэмнэн былаанын 104,9% толорбут Үөдэй, 2460 т оттоммут (87,8%), 2090 т күрүөлээбит Хатырык (85,3%) иһики иһэллэр. Кыра нэһиликтэргэ соруудагы II Хомустаах, 128,4% толорбут Фрунзе, былаанын 101,3% ситистит Түбэ, 92,5% көрдөрүлэммит «Маймаҕа» МТ бастыһынарга киридилэр. Таастаах (52,9%), Салбаг (65,5%), Никольскай (61,3%) оттоонор көрдөрүүлэрэ сэмэй. Бөдөг нэһиликтэргэ II Хомустаах, Нам с., Партизан туһааннаабынан 61,2, 73,7, 74,3% сезоннаагы соруудахтарын толорон кэникиллэри түмүктүүллэр. «Нам» МТС 400 онугар 300 тоннаны бэлэмнэн, соруудагы 82,3% толордо.

**КҮН-ДЬЫЛ
ТУРУУТА**

Оптуорунньук, балаан ыйын 6 күнэ. Бу күн кыра сөүгүлээх салгын баттааһына 751 мм, температура +6-+11, салгын сиигэ 93%, хотугулуу-арбааттан 2-3 м/сек тыалырыа.

Сэрэдэ, балаан ыйын 7 күнэ. Бу күн сөүгү суох, салгын баттааһына 753 мм, температура +2-+7, салгын сиигэ 80%, арбааттан 2-3 м/сек тыалырыа.

Чөһүр, балаан ыйын 8 күнэ. Бу күн халлаан ыраас, салгын баттааһына 755 мм, температура +6, салгын сиигэ 74%, илинтэн 2-3 м/сек тыалырыа.

«Расписание погоды» www.rpb.ru

Билии Күнүн бырааһынныгар

«ҮӨРЭНИЭХПИН ОЛУС БАҔАРАБЫН!»

Балаан ыйын 1 күнүгэр улус оскуолалара сага үөрэх дьылын сағалыларыгар аналлаах Билии Күнүгэр ытытыннылар. Улуу кырдыаас уонна бөдөг оскуолаларыттан биридэстэрэ Нам 2 №-дээх орто оскуолата үгэскэ кубулуйбут Билии Күнүн бырааһынныгыты кыргэммит пааркатыгар тэрийдэ.

Быйылгы үөрэх дьылыгар бу оскуола 600-кэ оҕо үөрэнэрэ, киһилэри 70-тан тахса учуутал үөрэттиэрэ. Баай традициялаах оскуоланы үлээтэбит сылларыгар 19 оҕо кыһыл көмүс, 13 үрүгү көмүс мэтээллэринэн бүтэрибиттэрэ. Оскуола выпускниктары үгүстэрэ норуот хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ, уонунан учуонайдар о.д.а. специалистар Россия, республика куораттарыгар, оройуоннарыгар, улуустарыгар ситиһилээхтик үлэһиттэр. Кырдыаас оскуоланы классической тустууга Россия ички төгүллээх чемпионы, норуоттар икки ардыларынааҕы кылаастаах спорт маастара Дмитрий Ушницкий, итиннэ 3 ССРС спордун маастардара, 20-чэ Саха сирин үөрэнээччилэрин спартакиадаларын, Сибир уонна Дальнай Восток, РСФСР күрэхтэһиһин чемпионнара уонна призёрдара бүтэрибиттэрэ. Киһилэри В.Д. Ядрихинский, И.С. Гаврильев, А.М., Н.С. Четвертаковтар о.д.а. үөрэпиттэрэ.

ситиһинилэр, доруобуйаны баҕарда. Үөрэх салаатын аатыттан тылы, урут бу оскуола учууталынан үлээтэбит В.П. Иванова, ветеран учууталдар ааттарыттан Л.С. Пестерева этилэр. Быйыл оскуола боруугун аан бастаан атыллаан магнайгы кылааска үөрэнэ кирибит Анушка Прибыль:

**Үөрэниэхпин олус баҕарабын
Төрүт сүрэмдэһим суоҕа
Сарсыарда айыы 7 чааска**

**Хойутаабакка туруоҕум
Ким уруоҕун үөрэтэр —
Билии көмүс кыһыһын тылын тутуоҕа.**

**Ити кыһыһын билии эйгэтин
Аанын эн куруук аһаас.
Аптаах кыһыһы миэхэ
Ким биэрэи?**

Үөрэнээччилэр ортолоругар билии Королевата свитатын кытта кириэлэр (оскуола завуча А.С. Степанова), М.Б. Сивцева (математика), С.С. Хунданова (литература), А.А. Абрамова (история), А.А. Ваишева (физика), М.С. Сидорова (химия), И.Д. Григорьева (география), П.В. Сыромятников (ботаника), И.Р. Слепцова (английский язык) арыаллылар. Киһилэр бары үөрэнээччилэргэ алгыс тылларын аныктылар. Билии Королевата ытыс тыһынан доҕуһуоллатан кыһыл көмүс аптаах күлүүс тылын Анушка Прибыльхха туттарар.

Быйылгы үөрэх дьылын 33 выпускниктара, магнайгы кылааска үөрэнэ кэлбит 42 оҕо сувенирдары туттараллар. Билии Күнүн уруогар ытыгар чуораны магнайгы кылаас үөрэнээччигэ Алена Григорьева, өр сылларга оскуола математика учууталынан үлээтэбит А.Ф. Акимбетова сизин, 11 «а» кылаас үөрэнээччигэ Меркурьев Дима чугдаарда тыһаттылар. Бырааһынныгыты наастарынан баалаах оҕолор, учууталлар, төрөппүттэр Билии уруогар кылаастарга кириэлэр.

Төһө да былыттаах, тыаллаах сөрүүн күн буоллар Билии Күнүн бырааһынныгыта кылгас кэмгэ, үрдүк тэрээһиннээхтик ытытынна.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

ДОРООБО, ҮӨРЭХ СЫЛА!

Балаан ыйын 1 күнэ — Билии бырааһынныгыта. Хас сүл ахсын бу күн оскуола аана тэлээчи аһыллар. Никольскай оскуолатын оҕолоро площадка тулаһы үүннэрлибит өлгөм кэрэ сибэккени багыһа кэжкэли сага ыраас формалар чуммуран тураллар. Оскуола директора, СР үөрэҕин туйгуна Марфа Ивановна Шадрина чур кылааһа дуораһыгар. Кини коллектив ааспыт сыллаах уонна сайынгы үлэ-сынныалаһа лаарырын үлэтин түмүгүн, спонсорскай хамсааһын тэтимиэхтик барарын тустарынан билиһиннэрдэ.

Бу инициативалаах коллектив ытыт баһархай, улахан үлэтин истэргэ үөрүүдээх. Мустубут дьон оскуола иитэр-үөрэтэр үлэтин туһунан сүргэбит көтөүллэн астынан иһиттибит. Марфа Ивановна Никольскай бөһүөлөгүн ньүүл кырсыгар күөлэһийэ оонһоон улааһыта, бу сир бараксан сылаас тыһын биһиктээн улааһыта, үлэһит бөрдө буолан кылбайан табыста. Төрөөбүт сир дьингээх патриоттара эрэ үчүгэйдик, бастыһык үлэлииргэ дьоруудаахтар. Быйыл магнайгы кылааска 8 оҕо үөрэнэр.

Учууталлар, төрөппүттэр уонна общественность бэрэстэбиитэлэрэ көмө суох үгүстүк кэлбиттэр. Үөрэх сага сылынан эвэрде тылы

эттилер: нэһилиэк баһылыга Потапов Г.С., улуу муһаһын депутата Ваишева Ф.Г., үлэ ветеранына, нэһилиэк ытык дьоно Титова В.Я., Андросова М.П., эдэр учуутал Шадрина А.И. Үөрэх сага сылын бастакы чуоранын тыһын Яна Олесова, Толя Герасимов иһитиннэрдилэр. «Дорообо, үөрэх сыла» дьин

күргүөмнээх сага иһиллэр. Үөрэнээччилэр нуучча остуоруйаларынан бөлөмнээбит постанкаларын кэлбит дьон бэркэ биһирээтилэр.

Георгий КРИВОШАПКИН

**Балаан ыйын бастакыта —
Бага санаа тумуулар күнэ,
Бүтүн дойдуну көңүлү ыччата
Бүтүн түмсэр сайда, үөрэнэ.**

Бу поэт, прозаик уонна тылбаасчыт Семен Руфов эпит тылларын кытта сөпсөсөт буолуу кыһата биллэн турар. Кини эпитин курдук, балаан ыйын магнайгы күнүгэр биһиги кыһа нэлэмэн дойдубут оҕолоро бары оскуолаларга билии ыла, сайда, үөрэнэ уонна бага санааларын ситиһэ бараллар. Эмиэ атын оскуолаларга курдук, Ефрем Степанов Сивцева-Таллан Бүрэ аатынан Бүтүн орто оскуолатыгар балаан ыйын 1 күнүгэр нэһилиэк дьоно-сэргэтэ, учууталлара уонна оҕолоро муһуустан «Билии күнүн» өрө көтөүллүүллээхтик ытыгарга түмүстүбүт. Бу күн үөрэх улуустары управлениетыттан кэлэн, тыл этэн, эвэрдэлээн, бары үтүнү баҕаран бардылар. Киһилэр бэрэстэбииттэрин курдук биһиги оскуолабыт оҕолоро улууска ытытылар бары олимпиадаларга, конкурстарга көхтөөхтүк кыттан үксүн миэстэлэннэлэр.

Нэһилиэкпит баһылыга Л.Р. Михайлов, оскуола директора М.М. Осипова, директору солбуйааччы Н.Н. Ваишева уонна ГАИ үлэһитэ М.Н. Кирилийн тыл эттилер, эвэрдэлэтилэр. Бастакы кылаастары эдэр учуутал Т.В. Лукина үөрэтэр буолан аан бастаан оскуола кириэр оҕолору сэтгэн багыһыннартаата. Билии күнүгэр элбэх хоһоон аадыһына, ырыа ылданна. Ити курдук үөрэх бастакы дьылын көрсөр бастакы күнү 10-с кылаас үөрэнээччилэрэ Маша Кирилийна уонна Лариса Иванова илээн-сағалаан ытыттылар.

**Ангела ПОПОВА,
9-с кылаас үөрэнээччигэ**

Кизн туттар дьоммут —
биир дойдулаахтарбыт!

ДЬЫАЛАНАН БИГЭРТЭНЭР КЫҔАМНЬЫ

Саха сиригэр попечительство XIX үйэ иккис аҕарыгар сайдан барыта дьин чинчийээччилэр этэлэр. Оччотоогу атыһыттар, баайдар үгүс оскуолалары, интернаттары туттаран үөрэх сайдытыгар улахан оруолу оонһообуттара. Бу үгүс үгэһи тилиһинэрэн магнайгы президеммит Михаил Николаев 2000 с. үөрэх тэрилтэлэригэр попечителлэр сөбүөстөрүн тэрийэр туһунан указ таһаарыта. Билигин республика хас биридди оскуолата, оҕо саада попечительской сөбүөстүгэ.

арыах ыйтыгыта эпиттиригэр көрдөстүм:

— **Туох санаатан, туох сыллаах-соруктаах, чуолаан, бу II Хомуस्ताах нэһилиэгэр попечитель буоларга быһаарыммыккыны?**

— Бастатан туран, мин өбүгэлэrim, ийэм өттүгүн аймахтарым бу нэһилиэк Буойун дьин сириттэн төрүттээхтэр. II Хомуस्ताаһын үөһэ табыстахха Тумул дьин сир баар ийэм онно төрөөбүтэ, улааһыта, онон ийэм кэриһин толорон, үс сыллаахыта быһаарыммы ылынан попечитель буоларга санааммытым. Иккисинэн, кыахтаах тэрилтэ «Социальная ответственность бизнеса» дьин пуунга олохуран оскуоланы дуу, оҕо саадын дуу болғомтотугар ылан көмөлөһүөхтээх дии санаабын.

— **Оскуоланы кытта үлээспиккит хас да сыл буолла, туох кыһаалаах, кыаллыбат өрүттэрдээх оскуола эбитий?**

— Биллэрин курдук II Хомуस्ताах нэһилиэк быһыгытынан проблемата элбэх. Калыҥны сылларга нэһилиэк турар сирэ халлаан ууттутан эмсэһэллэр буолаһа, олохторго табыҕа суох буолла, онон үөһэ, мыраан үрдүгэр көһөрүү соруга турар. Сага дэриэбинэ сағалы туһуулар наадалар, олохтон бастакытын орто оскуола туһуллуута буолар. Дьин көндөйө баар эрэри, үбэ-харчыта тийбэккэ тохтогуллан турар. Мин санаабар оскуоланы ситэри туһу соруга туруохтаах. Биллэн турар республика көмөтө суох туһуллубата буолуо, онон бу боппуроска үлээһэ сылдыһыт.

Саха сирин кыра дэриэбинэлэрин проблемата биир, ол эдэр ыччат түптээн олохтоо, куоракка

эттээх. Бу сөбүөстөр киһилэр сайдылыгыгар, туруктаах буолууларыгар кырата суох көмөнү оҕороллор.

Биһиги улууспутугар хас биридди үөрэх тэрилтэтигэр попечительской сөбүөстөр бааллар. Олортон биридэстэрэ II Хомуस्ताах оскуолатын попечитель эри нэһилиэк салайааччыта, «Тиспа» производственной холбоһук ген. директора Никита Семенович Тимофеев балаан ыйын 1 күнүгэр II Хомуस्ताах нэһилиэгэр тахса сырытта. Кини 2002 сыллаахтан оскуола попечителлэрин сөбүөстүн салайар. Бу сыллар тухары кини тэрилтэ оскуола материалнай базата тупсарыгар, учууталлар, үөрэнээччилэр улуустары, республикатыгар олимпиадаларга, араас таһымаах күрэхтэһилэргэ кытталларыгар көмөлөһөн кэллэ. Былаана суох үлэ - үлэ буолбатах дьин санаанан салайтаран, Никита Семенович оскуоланы кытта хас сылын айыы программа ылынан, былааннаан, ханык тэрээһиннэргэ көмө наадатын чопчулуур. Барыта 100 % кыаллыбат эрэри, төһө кыалларынан көмөлөһө сатыыллар эбит. Ол курдук, холобура, биир сылга хайаан да көмө оҕороллор, харчынан, материаллаан да буоллун. Учууталлар конкурстарыгар, бастыҥ үөрэнээччилэргэ у.д.а. Маны таһынан «ТИСПА» тэрилтэ улуустары 4№дээх «Чочир» оҕо саадыгар, Дьокуускайга мөлтөх сайдылаах оҕолор оскуола-интернаттарыгар попечителлэр.

Бу күн Никита Семенович быйыл оскуола боруогун сага атыллабыт 15 кырачаан үөрэнээччигэ бэлэх туттарда. Маны таһынан нэһилиэк биир убаастанар киһитигэр, «Учууталлар учууталларыгар», оскуола завучугар, Мария Алексеевна Гоголевада өр сүл бариһиһилээх үлэтин иһин, хас эмэ көлүөнэ үөрэнээччини итин таһаарытын бэлгэтээн туран, махтал суругу кытта өйдөбүһүнүк бэлэһи туттарда. Кыра нэһилиэккэ Билии күнэ, магнайгы чуоран бырааһынныгыта олус көхтөөхтүк, өрө күүрүүлээхтик ааста.

Үөрэх управлениетын уонна оскуола дирекциятын өтгүлэригэр оскуола тэрилтэригэр хааччыһы утумнаахтык ытытылар. Ол курдук быйыл кылаастарга 8 сага дуоскалар ыйанылар, 2 кылааска сага мебель ылыһына, төрөппүттэр күүстэринэн өссө икки кылаас сага мебельлэниэхтээх. Билигин компьютернай кылааска 7 компьютер турар, манна олус кырааас эрэри, атын кыбыллар миэстэлэрэ суох.

Оскуола итин бариһилибитинэн сибээстээн оҕолор билигин күнүгү практикага тарастылар, онно киһилэр комуур үлэтигэр кыттыахтара. Дьэ ити курдук Партизан орто оскуолатын коллектива сага үөрэх дьылыгар сэргэхтик турунна.

**М. ИГНАТЬЕВА,
үөрэх управлениетын
методиһа**

олохсуйуута буолар. Онон ыччат төрөөбүт нэһилиэгэр үлэтин хааларын туһугар сөптөөх усулуобуйа тэрийиэххэ наада, маны таһынан таһаарууһа эмиэ аһаҕс турар. Бу үс сорук быһаарыллара буоллар эдэр ыччат сии олохсуйуо этэ дьин санаалаахпын.

— **Иикки былааннардыттан кылаастык билиһиннэр эрэ.**

— Магнайгы сорукпутунан эһиһил 2006 с. балаан ыйын 1 күнүгэр дьини былаан торумнуохпут. Эһиһил күнүн оскуола тэрилтибитэ 75 сыллаах үбүлүгэйэ буолар, онно бэлэмнэни үлээлэрэ барыахтара. Уонна сүл устата оскуола ытыт тэрээһиннэригэр төһө күүспүт, кыахпыт тийэринэн көмөлөһүөхпүт.

— **Үөрэммит оскуолагар попечитель буолар санаа кирибэтэ дьуо?**

— I Хомуस्ताах оскуолатын биллэн турар наһаа күндүтүк санаабын. Икки сыллаахыта быһаарыммы ылынарбар үөрэммит оскуола миэхэ этиһилээх кирибэтэ. Оттон II Хомуस्ताах магнайгынан миэхэ этиһилээх кирибиттэрэ, онон ким бастакы, ол барыстаах дьин буоларыгар тиһэр. Оскуола эттиһилээх кирибитэ буоллар, биллэн турар аккаастыам суоҕа этэ.

Попечителлэр сөбүөстэрэ хас биридди бага санааны толорор аптаах палочка буолбаталлар даҕаны, социальнай көстүү быһыытын үөрэх тэрилтэлэрэ сайдылаһыгар, кырабыралларыгар, көмүскэллээх буолууларыгар улахан төһүү күүс буоллар.

Л. УВАРОВСКАЯ

Салгы Никита Семеновичтан

Кэнники кэмгэ Наммыт селота тупсар, сайдан, дьизэтэ-уота элбээн, киникөрө-көрө дуоһунар, атын улуус дьонугар астына, кизн тутта кэспир, көрдөрөр сирэ буолла. Оноуоха селобут дьаһалтатын коллективин үтүө суобастаах үлэтэ өтө көстөр. Нам селотун баһылыга Татьяна Афанасьева Кондратьеваны кытта соторууа-быта ирээ-хоро кэспитинини эһилинэньэ, аабааччылар кизн араналара сэргээһиннэр дьэн таһарабын.

— **Татьяна Афанасьева, селону сайыннарыыга туох программалар үлэтииллээхтэр, салгыы хайдах суолларынан сайдыахтыгыт?**

— 2002-2006 сс. Нам селотун социальной-экономикаһы сайдыытын программата оҥоһулан олохтоох депутаттар, улуус дьаһалтатын анал комиссиятынан биһиргэтиллибит. Бу программа иһинэн уһулдуучу чорботон сүрүн болуомто село благоустройствотун боппуруоһунан ууруллубута ол кэмгэ оруннаах өтө. Нам селотун генеральной былаана 1986 с. оҥоһуллан 1989 с. Саха республикатын Госстройунан биһиргэтиллибит. Биллэн турар, бу көмүр усталарыгар селобут кэргэн сана тутуулар эбиллэн уонна кэнники уонча сыл устата инженерней обустройствотун хайысхаларыгар үбүлээһини суоҕа, үгүс тутуулар, суол-нис былаана суох оҥоһуллуурлар, ирдэбилгэ эһиэттэ-эбэттэрэ улахан проблемалары үөскөтүттэрэ.

Үп-харчы кырыымчык буолан көрүллэр үбүлээһини чэрчитинэн сылларынан аттаран хас биридди квартал, уулусса, тутулубут дьизэ-уот учуокка ыһыллан 4 сылга үлэтиллэн үлэ былаана оҥоһуллубута. Намнаабы проектной бюро көмөтүнэн (Балсуков Г.К.) «Центр-1», «Центр-2», «Север», «Юг» дьэн территорияларынан араарыллан үлэ-хамнас барар. Сыллаары былан депутаттар, тэриэтэлэр салайааччыларын иһигэр дьүүллэһиллэр, сыл түмүгүнэн нөһүлүөнүн иһигэр үгэс быһытынан үлэ түмүгө отчуоттанар. Олохтоохтортон кирибит 31 наакаас, сүһүнүнэн уулусса уотун сырдататы, суол-нис оҥоһуута, газтаанын, озорор дьизэ-уот боппуруостара ода. этиллэри село депутаттарын, улуус салалтатын, экономикаһык эһиэттин кытта дьүүллэһэн баран оруннаах, олоххо кириэр этиллэри сүүмэрдээн толорууга ылыммытты.

— **Билигин бары баһылыктар сүрүн үлэлэрэ, тоболоорун ыарымыта — кыстыкка бэлэмниини, ол улууспут киинигэр хайдах баран иһэрий?**

— Кыстыкка кириингэ бэлэмниини үлэлэри билһиннэрэр буоллаха, НФ ГУП ЖКХ 8 котельнай хаһаайыстыбаларын, теплотрассаларын (1400 м) өрөмүөннэрэ сүһүнүнэн түмүктэннэ. «База» котельнайа модульнай оттукка көһөрүллүүхтээх. Уопсай селу устун барар теплотрасса ситимиһэр төһө турба баарынан өрөмүөн үлэтэ бара турарын анал комиссия тэриллэн хонтуруоллуур. Бу үлэ салданан барар. Аптека, музыкальнай оскуола, киин балыһа, бааннык емкостара ыраастанылар. Киин балыһа, Новобольничнай уулусса уопсай дьизэтин, Чернышевская уулусса теплотрассалара 400 м уларыйда (сал. Тихонов Т.А.). Нэһилиэк баанныга, свалката, кылабыһа хантан да үбүлэмэт буоланнар ыраахаттары үөскөтүттэрэ.

Улуу дьаһалтатын таһымыгар элбэхтик үөрэттиллэн, экономикаһык аарылыгар оҥоһулланнар баанныгы ЖКХ тэрилтэтэ быһыллы дьылга бэйэтин көрүүтүгэр илдээ хаалла. Билигин иттигэр системата уларытыллан өрөмүөн бара турар. Кылабыһабыт туспа хаһаайыһынан, күрүүтэ-хаһаата оҥоһуллан, ыраастанан, бу үлэгэ сыһыаран бары ирдэбилгэ эһиэттүүр ритуальной өгөнү толору хааччылар тэрилтэ буолуохтаах. Салгыы метеостанция, Чапылган кылабыһаларын ыраастаанын, күрүүлээһини былаанналар. Нэһилиэк свалката кэксэ сылларга ыһыллан-тогуллан амырыын көрүүнүммитэ. Быһыл сайын устата тас өттө төгүрүччү: трассалар кытыллара, ойуурдар, баһыналлар ыраастанылар. Билигин рекултивация, утилизация үлэтэ ытылла турар. Бу кэннэ көрүлээһини-хаһааланан, ис өттө бэрээдэктэнэн, бөгү таһаарар хас биридди чааһынай дьонтон сагалана кыра, бөдөн тэриэтэлэргэ, хаһаайыстыбаларга, уопсай дьизэлэргэ ода. анал төлөбүр оҥоһуллан нормативнай-правовой бааза быһаарыллан, территориятын чэрчитэ ыһыллан анал тэриэттэ бэрһиллэр.

Бу үлэлэр барыта элбэх ороскуоту, дьон, техника үлэлирин эрэйлэлэр. Маньык ыарахан үлэттэн чарыбат дьин-чачы патриот киһибит Л.М. Корнилов сайын устата бэйэтэ биригээдэ тэрийэн үлэлэһэ сылдьар. Село дьаһалтата, олохтоохторо киниэхэ махталбыт улахан.

— **Суол-нис оҥоһуута, селону тупсарыы хайдах былааннаах ытыккаларыт?**

— Былырынгаттан сагаланан Аммосов уул. (650 м), Парковой уул. (80 м), НПК дамба-суола оҥоһуллуурлар, мантан күһүн тас бүрүөһүнэ кутуллуохтаах. Мань таһынан Советская уулусса ямочнай тутуу үлэтэ оҥоһулдуо. Г.И. Предписанияны быһытынан ааспыт сыл 63, быһыл 45 суол бэлэтэ туруоруллуоҕа. Уулусса уотун сырдататы улахан болуомто ууруллар. И. Винокуров, Чернышевская уулуссаларга 5-с линия тардыллар, 2 км усталаах фототеле туруоруллар (бэйэтэ холбоно, араахс линия). Сага электролиниялар «Нэ-

тын дьон бэлэтии көрөр. Маньаа былааннаахтык төһө ситиһилиинэ?

— Саамай элбэх үбү ирдир сайынгы водопровод үлэтэ үмүрүйэн эрэр. Аспааны аныттан дириг чүөмөттөн ууну ылар былааннаан, онно КТП тутулдуна, улахан кыамталаах трансформатор туруохтаах. 5 насоснай агрегат турар Хатын Арыы нэһилиэтин, Нам селотун хааччылаахтаах. Урдук, намьнаах күүрүүлэх электролиния тардылынна. Уопсайа 8,5 км водопровод сүрүн трассата тардылла турар, «Көччү», «Север-1», «Север-2» кварталлар уулуссалара кириллэр. «Уйгу» ООО (Ядрев С.С.) бу үлэни подрядчик быһытынан тэрийэн ыттар, эксплуатациятын эмиэ аны саас бэйэтэ эрдэттэн хас биридди ыала кытта дуоҕабар түһэрсэн сагалыа.

Бу үлэ салданан барыа, хаалбыт уулуссаларынан уу ситимэ тардылла. Сии эмиэ газтаанын курдук сүрүн трассатыттан дьизэ киири-

табит буолар. Манна 80 миэстэлээх дөтсад бырайыагын бүтэрдилэр. Каркасной варианнаах, оҕордо сөптөөх, остуоруйа дьизитигэр маарынньар эданине тутуулан бүтүтэ-нэ биер бастыг миэстэбит буолуоҕа. Маньн кэртэрэн турарбыт, онон үлэтэ сагаланна. Билигин матырыйаала таһылла турар. Бырайыагын Намнаабы проектной бюро архитектора А.П. Сысолитина тупсардык оҥордо. Бу улахан тутууну үөрэх салаата, улууспут салалтата өйүүр, «Утүө дьыала» чэрчитинэн кэрэ көстүүлээх дьизэ-уот буолуо дьэн эрөнөбит.

— **Газтаанын уонка телефон киллэриитин туһунан сырдаттыгыт дуо?**

— Нэһилиэк газтаанынгар быларыын 4 мөл. солк. үп көрүлүбүтүтэн 50 %-на эрэ үбүлэммитэ, онон элбэх үлэ быһылгы сылга көстө. Ол курдук И. Винокуров-Г. Попов уулуссалар закольцовкалар (224 м), Эверстов уул-Ипподром кварталын

«Ылык» ычат кооперативын көнүө тэрийэн ыттар.

Салгыы дьизэ тутууга Нам селотугар Привокзальной уулуссага баар свайнай хонуга «Социальной инициатива» ФК көнүө ытыллыада. Эдэр ыала аналлаах тутуулар салданан бараллар уонна ситэ тутуула илик дьизэлэр ситэрелиитээтээхтэр. Нам селотугар барыта 1020 чааһынай дьизэ, 1120 квартиралар 187 уопсай дьизэ баар. Капитальной өрөмүөнүэ улуус дьаһалтатын теидорнай комиссиятын быһаарытынан Октябрьский уул. 10 №-дээх дьизэ (16 квартиралар) капитальной өрөмүөнүэ түмүктэннэ. Чернышевская уул. 28 №-дээх дьизэ (8 квартиралар) өрөмүөнүэ үмүрүйэн эрэр. Бу икки дьизэ өрөмүөнүн хаачыстыбата үчүгөйин олохтоохтор бэлэтииллэр. Советская уул. 7 №-дээх дьизэтин (4 квартиралар) өрөмүөнүгэр подрядчыга уларытан хойутаанын таһыста. Балабан ыйыгар Привокзальной уул. 5 №-дээх дьизэ (16 квартиралар) тамбура, кирилинэ уларыта уонна Чернышевская уул. 30 №-дээх дьизэтин подьезтарын ааннара уларыта, кирилинэстэрэ өрөмүөнүннэ. 2 №-дээх оскуолабыт аварийнай туруктанан өрөмүөн 1-кы этаба түмүктэнэн эрэр. Манна истиэнэттин бөгүрөгүтүү, остолобуой, үс кылаас өрөмүөннэрэ ытыллаллар. Бу үлэ эһиил салгыы барыада. Атын оскуодаларга текущай өрөмүөннэр ытыллаллар.

— **Тыа хаһаайыстыбатын салаата Намка атын нэһиликтэртэн хаалсыбат. Улуус киинигэр сүөһү тутарга туох ыраахтар баалларый?**

— Сэттэ ый түмүгүнэн Нам селотугар барыта 1144 дьизэ сүөһүтэ баар, ол иһигэр 302 ынах, 232 сибииньэ, 310 сылыгы, 222 биз, 508 куурусса. Тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар 31 баһынай хаһаайыстыба баар, ол иһигэр сибииньэ иттиитинэн дьарыктанар «Кымыс» базовой хаһаайыстыба (сал. Николаева Т.И.). Ону таһынан 280 кэтэх хаһаайыстыбалаахтыт.

Селобут чэрчитинэн мэччирэи, оттуур сир суоҕа сүөһү иттиитинэн дьарыктанарга ыраахаттары үөскөтөр. Иниикитин селоҕа сылыгы, коза, сибииньэ, кролик, куурусса иттиитинэн дьарыктанар барыстаах буолуоҕа. Былырынгаттан коза иттиитинэн дьарыктанар «Күндэй» хаһаайыстыба (сал. Колесов Д.И.) үлэтин сагалата. Бу хаһаайыстыба 10 козатын үүтүн диэтэстээх оворлодох, тубдиспансерга учуокка турар дьон атымылаһан чаччы туһаалаарын бэлэтииллэр. Сүөһү төбөтүн элбэтэр иттиитинэн село ветеринарын сабиэтин председателе В.А. Колесов дьаныардаах үлэтин, «Сизникой» сайылыгын диригник толкуйдаан үөрэтэрибит уолдыаста. «Сизникой» бэлэм мэччирэн баар сирегэр дьон сайылыктаан озорор усулуобуйатын, дьизэ-уот тутан, уотун-күөһүн, транспорт сырытын быһаардахпыттына сүөһүнү сайынгы кэмгэ итти боппуруоһа быһаарыллыан сөп.

Былырынгы сыл түмүгүнэн эт туттарытын былаана 189 %, үүт 90 %, огуруот аһа 98 %, хортуопуу 81 %, оттооһун 90 % туолубута. Нам селотугар «Тиэргэн» огуруотчуттар түмүктэнэн (сал. Л.П. Решетникова, З.Р. Бочкарева), дьахтар сабиэтин (пред. Н.Е. Кириллина) салайыларыннан сибэккитин таптааччылар түмүктэлэрэ тэриллэн үгүс көрүнгээх үлэ ытыллан дьизэ кэргэн дохота үкүсүрүгэр төһүү күүс буолар. 2003, 2004 сс. тыа хаһаайыстыбатын «Урожай» дьарыктыгыгар Нам селота «Бастын нэһилиэк» аатын ылан харчынан бириэмийэлэммитэ.

Республикатаагы Быстапкаҕа кыттан Слеспоттар, Решетниковтар дьизэ кэргэттэрэ «Бастын дьизэ кэргэн» урдук аатын ылыттытара. «Улуу Кыайыны 60 сылыгар — 60 производственной тутууну!» хамсаһынгыта кыттыһан Нам селотугар 8,5 км водопровод ситимэ тардыллан түмүктэнэн эрэр. Мань таһынан «Кымыс» базовой хаһаайыстыба сайылыгын тутуулар, базатыгар тутуу үлэлэр кириллэр (титтик, свинарник). «Илгэ» ПО күһүнүнэн уруксу остолобуой дьизэтин базатыгар «Крестьянская рынок» тутуула турар. Манна хаһаайыстыбалар, дьизэ кэргэн оҕорон таһаарар бородуксуулар атымылаһа, 2,5 км усталаах нэһилиэк бүтэй куруөгэ тутулдан бүтэн комиссияга туттарыллара хаалла.

Кэспиттэ В. РЫКУНОВА

Улуус киинэ - улууспут сизржилэтэ ТҮМСҮҮЛЭЭХ ҮЛЭ ХОТУУЛААХ

лэгэр», «Көччү», «Молодежнай» кварталларыгар тардыллыахтаа (4 км усталаах). Мань таһынан 70 лампа уларыта. 20 сага светильник туруоруллуоҕа.

Экономикаһык аарылыгылар түмүктэринэн электроэнергияны туһаныыга экономия оҥоһуллубута көрдөрүллэр, ол суотугар эһи үлэлэр ыгытылыларыгар былаан-ныбыт. Сыллата 4-5 эргэ объект көтүрүллэллэр. Быһыл 400 м усталаах тротуар тутуулар уонна И. Винокуров уулуссага штакетнай күрүөлэрэ уларьтыллар. Бу үлэлэргэ тэриэтэлэр күүстэрэ, үптэрэ кытыһада. Автовокзал аттынаабы «Улууснаб» —ка туоруур муосталар өрөмүөннэннэхтэрэ, КСК территориятыгар, «Көччү» кварталга, СХТ территориятыгар общественность, спорт зитуунастарын, олохтоохтор күүстэринэн спортплощадкалар оҥоһуллуохтара.

Киин болуоссаттары тупсаран оҕоруу салданан барар. «Кыаһы» болуоссата, Дьокуускай куорат мэриятин көмөтүнэн «Комсомольская» болуоссат реконструкциялан-нылар, салгыы ситэрелиитээтэрэ. М.К. Аммосов болуоссатыгар үс этабынан, сылларын үлэлэр 2 мөл. солк. кэрингээх суумалаах сага бырайыагы комиссия дьүүлүгэр киллэрдит. Дизайнерская былаан-ны Д.М. Романова оҥордо. Быһыл үлэ сагаланына: планировката, күрүөлээһин сагаланар, подрядчик «Намстрой» СМУ (Г.И. Сивцев). Бу үлэлэргэ кытыһынынан Ленин болуоссатыгар «Сквер дружбы» — Нам селотугар озорор араас омук бэрэстэбилтэллэрин дөвөрдөһууларын түһүлэттин реконструкциятын дизайнерская былаанын оҕорууга сакааһы Д.М. Романова түһөрдит, ити эһиилгэ сыллаах үлэ буолуоҕа. Бу үлэ түмүктэннэ дьизэ көрдүдүтүн, көрүүтүн-харайытын Саха республикатын норуоттарын Ассамблеятын Намнаабы отделеиета (сал. Кобыкова С.Д.) бэйэтэ уларыта. Бастын сибэкки үүннэрээччилэрибит сибэккилэрэ скверы кэргэттэхтэрэ.

— **Сайынкы водопроводу тардыкка быһыы балаача үлэ бары-**

тин чааһынай ыал бэйэтэ уйнуохтаах. Хатын Арыы олохтоохторо былырын олбуор айыттан 1,5 тыһ. солк. хомуйан водопровод турбатын тартарбыттар бийэхэ холбоур буолуон сөп. Нэһилиэк содуруу өттүгэр баар водопровод ситимэ 12 км-тан 7 км-ра 1976 сыллааха оҥоһуллубут буолан эргэрэн эһиил уларытыллыан наада уонна «Нэлэгэр» учаастагар хаалбыт уулуссаларытыгар сага ситимнэр былааннааллар. Сыл аайы уу саппаһын үөскөтөр искусственной водоемнар: «Омолооскуга», «Чапылганга», «Север» кварталыгар уу бырактарытын үлэлэрэ ытыллаллар.

— **Детсадтар өрөмүөннэрэ түмүктэнэн үлэ киирэлэрэ төһө чугаһаатай?**

— Нам селотун дьаһалтатын иһинэн балансага 10 оҕо сада, ол иһигэр НПК оскуола-сада үлэлиир. Детсадтарга текущай өрөмүөнүгэ бьыстар кыра үп көрүллэр. Капитальной өрөмүөнүгэ иккис сылын үп көрүлүбүт. Онон төрөспүт усунуоһун, попечителлэр көмөлөрүнэн уонна эрдэттэн мас-от бэйэбит кэрдигин, бэлэмниинэн балаһыаньаттан тахсабыт. Быһыл 5 №-дээх, 6 №-дээх детсадтарга электрическай уот ситимэ өрөмүөнүннэ, санаторнай көтөрдүгэр расшритатель кэһөрүлүөнэ. 7 №-дээх детсадка «Утүө дьыаланан» тутулубут саха балаһыан иттиитин системата туспа трассаланан оҥоһуллан үлэтэ түмүктэннэ.

Билигин НПК оскуола -садпытын автономнай котельнайга көһөрүүгэ үлэ бара турар. Мань таһынан оскуола-садка «Нэлэгэргэ» сага дөтсад мизэтэтэ, сирэ-уота бэриллэн. Манна күрүөлээнэн, оҕуруттанан сайынньык оворор сыһыанар, уруһуйдуур миэстэлэрэ буолуоҕа. Иниикитин сага дөтсад тутууга былаанналар. Саамай улахан проблемалаах 1 №-дээх дөтсадны аварийнай туруктаах буолан сагаллан, биер эрэ группанан үлэтин турбута.

Бу селоҕа саамай наадалаах, нууччалык тыллаах, үлэтинэн-хамнаһын төрөспүтү угуулар тэрил-

закольцовката (290 м), Почтовой переулка (200 м), «Көччү» кварталга икки этаптаан 2 сыл устата 350 м урдук баттаһынаах, 2000 м намьнаах баттаһынаах газ ситимэ, «Молодежнай» кварталга 700 м газ ситимэ тардыллыахтаах. Бу үлэлэргэ 2 мөл. солк. көрүлүбүтэ. Мантан атын үп-харчы төһө тийэринэн чааһынай ыалларга гаһыкиллэрингэ 2007 с. дьизэ үлэ бара туруохтаах. Проектнай-сметнай документация, техусловие барыта бэлэмнээх сылдьар. Ааспыт дьыл түмүгүнэн 51 дьизэ ыт киирбитэ, 722041,53 солк. суумалаах, 6 тэрилтэ дьизитигэр 1254 м газопровод ситимэ тардыллыбыта.

«Сахателеком» ЛПЦ ЯТЦЭ үгүс былааннаах үлэни ааспыт сылга оҕорбута. «Север-1», «Север-2» микрооройуоннарга 80, Даадарга 50, Нэлэгэргэ 50 сага абонентская нүөмэр кирибит. Барыта 329 телефон точката эһи киллэриллибитэ. Онон уопсайа Нам селотун урдүнэн 1962 телефон точката баар буолла.

— **Ханык сана тутуулар селобутун кэргэттиитэрэй?**

— Селобут күн бүгүнтү сүрүн тутууларыттан биридэстэрэ — аروحнай оро спортивной оскуолата — быһыл бүтүөхтээх. Уопсай инээ 792 м2. Бу тутууну село бука бары тэриэтэлэрэ, улуус нэһиликтэрэ өйөн, «Утүө дьыала» чэрчитинэн, улууспут үбүлээһининэн үлэ барар. Сага поликлиника тутуутун бэлэмниини үлэтэ: эргэ дьизэлэр көтүрүү, былааннаһын түмүктэнэн эрэр. Культурнай-спортивной комплекс проектной-сметнай документацията оҥоһула сылдьар, 2006 сылтан тутууга сагаланыахтаах.

Озорор дьизэ тутууга уратытын боппуруос буолла, 300-кэ ыал дьизэ-уот туттаары уһаайба көрдөөн сайылыһынаа суруйбуттара. Селобут чэрчитинэн сирбит кырыымчык буолан ыаллыы нэһиликтэртэн сүбэлэһини быһытынан озорор сирбитин кэргэтэбит. Балтараа сыл устата 4266,8 м2 эһиинээх 40 чааһынай дьизэ, 845,753 м2 хаһаайыстыбанай тутуулар үлэргэ киирдилэр. 29 ыала «Дьулуур» фонда көнүө 1 мөл. 750 тыһ. солк. суумалаах табыарын кредит бэрилиннэ. Сыл түмүгүнэн дьон документнарын БТИ-нан оҕортордохторуна бу сыһыпаралар лаппа үрдүөхтэрэ, үлэргэ киирэр 100-тан тахса дьизэ тутуула турар. 15 эдэр ыал «Молодежнай» кварталлара тутуула турар. Манна туһунан ычат министерствотын көнүө кредитованиета оҥоһулар. Быһыл бу хайысханан эһи 15 дьизэ тутууга былаанналар. Бу үлэни ычат отделын салайааччыта Кутуков В.В.

Ааҕааччыга информация

БИЭРЭПИС ҮҮТҮЛЛЭР

2005 сыл от ыйын 6 күнүгэр Российской Федерация Государственной Дума «Россия бүттүүнүрдүнэн тыа хаһаайыстыбатын биэрэпиһин ытыты туһунан» Сокуону ылыммьта. Онон РФ Президентин Ыйаабынан, РФ правительствотын дьаһалынан 2006 сылга этилгэр биэрэгис биһиги республикабытыгар, улууспутугар эмизьытыгылаа.

1. Тыа хаһаайыстыбатын производствотын көдьүүһүн үрдэттигэр сабыдыаллыыр экономическай дьайылар көрүҥнэрин көрдөөн оҕорууга уонна тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыны, сабаҕалаһыны сайыннарыыга баар кыабы туһаныыны хааччыйан производство сүрүн көрдөрүүлэрин уонна салааларын дьинг туругун көрдөрөр федеральной информационнай кыабы ситиһи.

2. Тыа хаһаайыстыбатын салааларыгар статистическай учуот ситимин оҕоруу, түмүү.

3. Муниципальной тэрээһиннэри статистическай информациянан хааччыы.

4. Ааспыт кэмгэ билигини туругу тэҥнээн көрүүгэ кыабы оҕоруу, үөскэти.

Биэрэпис листэригар ыйгытыгарга бэрилдэр сибидианьзалар конфиденциальнайдар эбэтэр туора (атын) киһиэхэ, туста интэриэстээх дьонго, тэрилтэлэргэ бэрилдэригар кытыы.

Федеральной Сокуон 3 ыст. быһаарыллыбытынан биэрэпис матырыйааллара физическай да, юридическай да — тыа хаһаайыстыбатын биэрэпиһин ытыты объектарыгар буортуу, мэхэни оҕоруу сыалларыгар туһанылыа суохтаахтар.

Федеральной Сокуон ирдириинэн (ыст. 3 п. 2,3):

— биэрэпискэ кытыы граждандарга общественной эбэһинэс буолар;

— юридическай сирэй-дэргэ биэрэпискэ кытыы уонна сибидианьзалэри биэри булгуччулаах.

Билигин улууска анал сулууспа тэриллитинэн биэрэпис объектарын чуолкайдаһын, испиһэктэрин хомуйуу, түмүү, наардаһын ытытыллан эрэр. Онон эһиликтэр дьаһалталара хаһаайыстыбаннай кинигэлэри толорууга, сааһылааһынга ураты болгомото ууран үлэлиллэрэ эрэйиллэр. Кэтэх хаһаайыстыбалаах (сирдэх-уоттаах, техникалаах, производственной объектардаах уода.) уонна тэрилтэлэр (бааһынай, кемолто, производственной кооперативтар, предпринимателлэр уода.) испиһэктэрэ хаачыстыбалаахтык, тус-туста онгоһулан биэрэпис сулууспатыгар түһэриллиэхтээхтэр.

Улуус дьонуттан-сэргэтиттэн биһиги маньыгы көрдөһөбүт: — биэрэпискэ бэлэмнээр уонна ылар кэмгэ сиргит, байыгыт-дуолгут докууоннарын (сибидианьзистибэ, дуоҕа-бар) чугас тутаргытыгар;

— хаһаайыстыбаннай юнигэлэргэ киирэр суруйууну кытта сирэй билсэргитигэр, уларыыһыпары тутта киллэтээрэгитигэр;

— бааһынабыт, ходуһабыт, оҕуруоккун, уһаайбабыт изнин мээрэйдэнэн билэ сылдьаргытыгар, бэлэтээнэргитигэр (биирдин дьэс кэргэнгэ баар киһинэн).

Федеральной Сокуон «Тыа хаһаайыстыбатын биэрэпиһин объектарын туһунан сибидианьзалар уонна кинилэри хомуйуу бэрээдэгин туһунан» 10 ыст. этилэринэн биэрэпиһи ытыты ыйгытыгар маньык сибидианьзалар киирэллэр:

— тыа хаһаайыстыбатын бордууксуята онгоһуллар сирэ, граждандар оҕорор сирэ, юридическай сирэй (тэриптэ) баар сирэ;

— граждандар саастара, үөрэхтэрэ, дьарыктарын көрүҥэ, тыа сиригэр үлэлэрин ыстааһа;

— сир ресурсата (учаастак изнэ, ахсаана, сире туһаныыга бизири докууоннарын сыаллаах туһаны аттарылыыта);

— тыа хаһаайыстыбатын сүөһүтүн ахсаана;

— бордууксуяны оҕоруу кэмэйэ;

— ыһы изнэ;

— тыа хаһаайыстыбатын тэриптэлэригар, кооперативтарыгар кытыы;

— производственной-технической турук, хаачылыы уонна инфраструктура;

— тыа хаһаайыстыбатын дьарыктаныыны кытта сибээстээх дьарык көрүҥнэрэ;

— тыа хаһаайыстыбатын дьарыгырыны кытта сибээстээх өҥөһү оҕоруу.

2006 сылга ытытыллар тыа хаһаайыстыбатын Бүтүн Россиятаағы биэрэпиһэ чопчу аадырыстаах биэрэпис буолар.

Сахабыт сиригэр сүөһү, сылы, таба уода биэрэпиһин ытыты 2006 сыл кулун тутар 15 күнүттэн муус устар ый 15 күнүгэр дылы улаары 15 күнүгэр дылы болдьоххо барар. Биэрэпис иккис түһүмэҕэ тыа хаһаайыстыбатын атын салааларыгар уонна боппуростарыгар от ыйын 1 күнүттэн 25 күнүгэр дылы барыахтаах. Улууспутугар республика салалтата туһаарылынан бу дьыл алтынны санатыгар Никольскай нэһилиэгэр боруобалааһын биэрэпис ытытыллахтаах.

Биһиги улууспутугар биэрэпискэ бэлэмнэнии кэмгэр элбэх тэрээһин үлэлэр барыахтаахтар. Ааспыт 2002 сыллаахха буолбут Бүтүн Россиятаағы нэһилиннэс биэрэпиһин ытытыга улуус олохтоохторо бары көхтөөхтөр, тэрээһинээхтик кытыыгытыгар түмүгү биһиги улууспуту бастакылар кэжэлэригар ааттаммыта. Бу да сырыыга биһиги бары нэһиликтэр, дьаһалталар, хаһаайыстыбаннай тэрээһин бары формалара, дьон-сэргэ бүттүүнэ турун, түмсөн, ылсан үлэлэтэхпитинэ улууспут аатын түһэн биэрэпискэ суоҕа.

И. ИВАНОВ, Нам улууһугар 2006 сылга Бүтүн Россиятаағы тыа хаһаайыстыбатын биэрэпиһин ытыты боппуростарыгар болуочунай

ИҮИРЭХ ТЫЛЛАР

Күндүттэн күндү тапталаах кэргэммин, ийэбитин, Партизан д/с сэбиэдиссэйин АЛЕКСЕЕВА НАТАЛЬЯ СТЕПАНОВНАНЫ кэңээри ычат туһугар сыралаах үлэн сыаналаммытын «РФ үөрэриитин бочуоттаах үлэһитэ» ааты ылыһыкынан үөрэн туран ис сүрэхпиттэн истигник эбэрдилибит. Сэмэй майгыһынан бар дьонго эйэс сыһыангынан, үлэрэ, сырдыкка дьулуургуна биһиэхэ куруук холобур буолаһын, дьон-сэргэ ытыктыбылын ыларгынан астынабыт уонна кизн туттабыт. Эйиэхэ хомотло холбоспотун, дьол-соргу тоскудун, биһигини кытта куруук кырдыары билиммэккэ, үөрэ-көтө сырат дэи алгыһыт.

Кэргэмик, оҕолорук

БИЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

Намскому педколледжу на работу требуются преподаватель математики и информатики, уборщица. При себе иметь санитарную книжку.

6 сентября Дорогие ребята! Поздравляем с началом нового учебного года, желаем отличной учебы и приглашаем: с 7-11 сентября в к/т «Сардана» смотрите на большом экране новый фильм от режиссера фильма «Дети шпионов» «Приключения Шарикбы и девочки Лавы в 3D» — нач. 11, 15 час. Каждому зрителю «3D» очки — в подарок! Цена входа дет. билета — 60 руб., взр. — 100 руб. Принимаются коллективные заявки от школ, групп.

Продаю а/м «Тойота-Королла» 93 г.в. цвет белый за 90 тыс. руб. или меню на трактор «Беларусь»-82.

Тел. 42-7-18 сот. 89142210694

Продается гараж с баней 5 x 11 с крышей, потолком и полом.

Обр. по тел. 42-6-18

Филиалу Намского района ГУП «ЖКХ РС(Я)» срочно требуются машинисты (кочегары) котельной на угле «База». Обр. в рабочее время начальнику производственной базы филиала Кутуковой О.В.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ СЕЛОТУН ОЛОХТООХТОРО!

Хаһаайыстыба кинигэтин чуолкайдыр сыалтан бу сыл балабан ыйын 7 күнүттэн биэрдий дьоннэн кэрийин буолар. Баҕалаахтар Нам селотун дьаһалтатыгар кэлэн хаһаайыстыбаннай кинигэргэ бэйэриг суруйтарыаххытын сөп. Сир учаастагар докууоннарыгытын, күрүө иһигэр баар оҕурут аһын олодорд учаастактары (хортуонспуй, теплица уода оҕурут аһын) мээрэйдээн бэлэмнээн, үлэһиттэргэ чэлчэтинки оҕороргутугар көрдөһөбүт. Ыттаах ыал ыккытын бааһаргытыгар ыгырабыт. Интэриэһиргири боппуростаргытын Нам селотун дьаһалтатыттан уонна 42-2-06, 42-2-98 тел. билсэххитин сөп.

Нам селотун дьаһалтата

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ СЕЛА НАМЦЫ!

Для уточнения записей похозяйственных книг с 7 сентября 2005 г. начинается сплошной подворный обход. Желающие могут подойти в Администрацию с. Намцы для внесения уточнений данных похозяйственной книги.

Убедительная просьба всем жителям оказать действительную помощь работникам Администрации с. Намцы: подготовить все необходимые документы на земельные участки, измерить посевные площади огородных участков: картофеля, овощи открытого и закрытого грунта, в пределах приусадебного участка.

Просим держать собак на привязи во избежание несчастных случаев. По всем вопросам обращаться в Администрацию с. Намцы и по тел. 42-2-06, 42-2-98.

Администрация с. Намцы

Считать недействительным утеренное приписное удостоверение, выданное Намским УВК на имя Дьячковского Михаила Степановича.

Table with multiple columns containing names and details of veterans and community members, including their service records and current status.

Redactor V.G. Kasianov. OTDELLAR: информация, сурук, төрүт культура — 41496; бухгалтерия — 41332; факс — 41332; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакцияной издательской система — 41141. «ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам с., Заложной уул. 4. E-mail: editor@namtsy.sakha.ru. «Энсиэли» хаһыат редакцияһын-издательской ситимигэр талылыына уонна таһылыына. Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бачээттэнэ, Орджоникидзе уул. 38. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бачээт лист. Көгүл сыананан атылыланар Индекс — 54889. Тираһа — 1895. Бачээкэ илин баттанна — 12:00 ч. 05.09.2005. Сахааһын №-рэ — 115.